

Александар ДОНСКИ: БУГАРИТЕ ВО 19 ВЕК ПИШУВАЛЕ НА СРПСКИ И НА ГРЧКИ!

Денешните бугарски историчари и пропагандисти отворено и дрско ја лажат јавноста (а и самите себе) за наводната „вековнастаро-бугар--с-ка книжевност“, на која наводно припаѓа и македонската. Наспроти тоа, историските факти зборуваат дека по доаѓањето на Балканот турко-моноглските Бугари си имале свој јазик (сличен на јазикот на денешните Татари во Русија), кој останал во употреба во Бугарија дури до 12 век! Цел век и половина турко-монголските Бугари пишувале на грчки, а припадниците на семејството на бугарскиот цар Симеон (кој дејствувал нешто по времето на светите браќа Кирил и Методиј) дома се уште си зборувале на мајчиниот турко-бугарски јазик. Но, наспроти овие факти (преземени од бугарски извори) бугарската пропаганда денес тврди дека светите браќа Кирил и Методија ја создале „бугарската писменост“ (!?), при што алудираат на кирилицата, па не случајно Бугарија е полна со фалсификувани ликовни претстави на ликовите на овие двајца просветители кои во своите раце ја држат кириличната азбука (иако тие ја создале глаголицата, која нема никаква врска со кирилицата). Ова е уште еден од огромниот број докази дека бугарската историографија е заснована врз фалсификати и вештачки создадени митови се со цел, различниот рој етникуми во Бугарија – Тракијци, Словени, Македонци, Власи, Бугари, Роми, Турци... да ги држи во заблуда дека сите тие се „етнички Бугари“.

Што се однесува од подоцнежните времиња, бројни по-датоци зборуваат дека дури и во почетокот на 19 век нај-големиот дел од Бугарите не само што биле неписмени луѓе, туку не-мале ни свој книжевен бугарски јазик. (Бугарскиот книжевен јазик, ка-ко што е поз-на-то, е создаден дури во втората половина на 19 век).

Така, на пример, англискиот патеписец Роберт Волш во патеписот од неговата посета на Бугарија во 1827 година мошне сликовито ја опишал оваа состојба:

**„Таму каде што не се користи грчкиот јазик во богослужбите, се користи древниот писмен јазик, но бидејќи Бугарите не го разбијат ни едниот ни другиот, тоа значи дека тие практично богослужбата ја слушаат на за нив непознати јазици. Во оние малку училишта та што ги има по градовите сите учебници се напишани на грчки, иако тој јазик народот не го познава. Како резултат на сето ова најголемиот дел од луѓето се неписмени. Јазикот што го користат е само устен и овој јазик никогаш не бил литературен. Дури неодамна биле отпечатени неколку книшки на овој јазик, но јас не успеав да видам ниту една од нив... Во многу места нема ни училишта, ни црква, ниту пак книги... Низ сите села низ кои поминав не сретнав ниту еден човек што да знае да чита и да пишува“. (Марија Тошкова, дојдовна „Англиските патеписци за Бугарија“
, Софија, 1987).**

Во ова сведоштво е многу значајно тврдењето дека Бугарите воопшто не го разбирале ни т.н. *црковнословенски јазик*, па нејасно е зошто некои денес и понатаму, тврдоглаво и вон секаква логика, тврдат дека овој јазик бил – „*бугарски*“.

Впрочем, за непостоењето на каква и да е бугарска литература дури и во првите децении од 19 век, сведочат и бројни национално осознани бугарски преродбеници од четириесеттите до седумдесеттите години на 19 век. Овие бугарски дејци жестоко го критикувале ниското ниво на писменоста кај Бугарите, како и непостоењето на книжевен бугарски јазик. Најголем доказ за ова се бугарските преродбенички текстови напишани на србизиран словенски јазик, во кои авторите недвосмислено се жалат дека Бугарите немаат свој книжевен јазик и бараат веднаш да биде создаден ваков јазик.

Понатаму, во нашата јавност е малку познато дека пред да биде создаден бугарскиот литературен јазик (19 век) тогашните ретки бугарски панслависти отпрвин пишувале на јазик што претставувал мешавина помеѓу *старословенскиот*, рускиот и српскиот јазик и овој нивни јазик бил тешко разбирлив за ретките Бугари што умеееле да читаат, (а за денешните и да не зборуваме).

Ова може лесно да се потврди ако се разгледаат тогашните бугарски текстови

напишани од крајот на 18. век, па се до средината на 19. век. Така, на пример, во книгата „Кратка историја на бугар-скиот народ“, напишана кон самиот крај на 18 век, во оригиналниот текст пишува:

□□□□□□□□ „Болгàрски народ сезаиде дрéвле Чíрнаго мòра и рики Вòдлги сез велñка Скандина́в^и се звáху са тáмо гимéри и кимéри, сегдà умнò-жиша са...”

Огромните разлики помеѓу јазикот на кој е напишана оваа книга и денешниот бугарски книжевен јазик, се пове-ќе од очигледни и тешко дека кој и да било денешен Бугарин би го разбрал овој јазик без превод на современиот бугарски книжевен ја-зик, иако се работи за текст кој е одвај околу 200 години стар. Секако дека има и други вакви многубројни примери.

Подоцна, по востанието во Србија, во почетокот на 19 век, бу-гар-ските преродбеници почнале да ги пишуваат своите дела на - срп-ски! На српски пишувал и големиот бугарски поет Љубен Ка-ра-ве-лов.

Во четириесеттите, педесеттите, шеесеттите, па дури и во се-дум-де-сеттите години на 19. век, Бугарите почнуваат да пишуваат на еден србизи-ран бугарски јазик, кој денешните Бугари тешко го раз-бираат. Поради ова текстовите на тогашните бугарски прерод-беници денес во Бугарија се преведуваат на современиот бугарски литера-ту-рен јазик.

Како илустрација на сето ова ќе ја спомнеме книгата под наслов „Перио-дически печатí преди освобождението“

од В. Пундев (Софија, 1927), во која е застапен поголем избор на оригинални бугарски текс-тови од четириесет-тите до шеесеттите години на 19 век. Во повеќето вакви текстови тогашните бугарски преродбеници се жалат поради погрчувањето на Бугарите и поради немањето свој сопствен бугарски книже-вен јазик. Голем дел од овие текстови се напишани на еден мешан бугарско-српски јазик.

Така, на пример, Константин Фотинов од Смирна во 1842 година пишува: „Народ болгарски спава,
(...)

Настави...народа оних, кои поју...

и сл.; Димитар Мутев од Калофер во 1858 год. пишува: „

Оно покажува што и мие сме хватиле да разумеваме, колко еден народ злополучен и удален

(удаљен, з. м.)

од своето велико предзначение, кога он се лишават од науките..“

- и многу други примери. Српски (но и грчки) зборови се среќаваат дури и во бугарските преродбенички текстови од седумдесеттите години на 19 век.

Пишувањето на бугарските преродбеници на србизирани јазик не останало незабележано од странската наука. Така, на пример, позна-тиот чешки славист Јозеф Добровски во своите објавени истра-жува-ња за т.н. *старословенски јазик*, тврдел дека бугарски јазик не постои и дека јазикот на Бугарите претставува наречје на српскиот.

Дека бугарскиот јазик е наречје на српскиот тврдел и Шафарик во 1826 година, за што пишува и бугарскиот историчар Шишманов.

Речиси сите бугарски преродбеници од средината на 19 век се жалеле дека бугарски книжевен јазик не постои и дека треба под итно да се создаде таков. Најдециден во ова е преродбеникот Теохаров, кој во својот труд *„Некол-ку зборови за бугарската литература“* (1860) запишал:

„Бугарите не само што немаат современа литература, туку тие се и уште немаат направено ни почетни обиди во тој правец... Бугарскиот народ пред триесет години беше уверен дека нема свој сопствен книжевен јазик и дека со бугарскиот јазик не може да се пишуваат научни книги, туку само со грчкиот, како и дека со помош на грчкиот јазик, може да се опишени секој Бугарин“.

(„

Периодически печат“...

цит. дело).

Па, според овие факти само по себе се поставува прашањето: на каков „бугарски кни-жевен јазик“ пишу-вале македонските преродбеници, кога самите Бугари твр-деле дека таков книжевен јазик воопшто не постоел, и тоа дури и во втората половина на 19 век? Ако ја прифатиме ноторната вистина дека првото дело напишано на современиот македонски литературен јазик се појавило во 1903 година, тогаш вре-менската разлика,

помеѓу ова дело и првите дела напишани на вис-тин--скиот, несрбизиран бугар-ски книжевен јазик одвај би изне-сува-ла само нешто повеќе од трие-сетина години! Значи, напoлно се руши хипо-тезата за навод-ниот „илја-да-годишен карактер“ на бугар-скиот кни-жевен јазик, на кој навод-но пи-шувале нашите преродбеници и од кој наводно нам ни текнало да се делиме во 1945 година. Напротив, самите бугарски преродбе-ници, дури и во средината на 19 век, тврделе дека тогаш бугарски литера-турен јазик воопшто немало, па поради тоа тие биле принуде-ни прво да пишуваат на српски, а подоцна и на маглив бугар-ски јазик, преполн со српски зборови (за што постојат уште многу примери)!

Доказ дека овие бугарски преродбенички текстови се напи-шани на јазик што денес современите Бугари воопшто не го разбираат е и фактот дека ду-ри и во овде спомнатото издание (*Периодически печат*) од 1927 година (во кое се објавени овие тек-ст-ови), како допол-ну-вање на секоја страни-ца има бројни фусноти со пре-вод на одредени зборо-ви од тој јазик на современиот литературен бугар-ски јазик. По-големи-от број на овие зборови се српски и грчки. Ова значи дека и Бу-гарите од дваесеттите години на овој век со тешкотии ги читале тексто-вите од своите предци напишани пред само седумдесетина годи-ни (штом ги објас-ну-вале и преведувале преку фусноти).

Исто така, некои овдешни бугаромани со пот-смев твр-дат дека македонската преродба се сведувала само на неколку книш-ки напишани на западниот дијалект, но тие немаат поим дека и бугарската преродба во 19 век се сведувала само на **седум** повремени списанија и неколку весници. Од сите тие списанија

ни едно

не било печатено во Бугарија, што значи дека тие биле недос-тапни за по-ши-роките бугарски маси (се разбира, ова се однесува за пери-одот пред ослободувањето на Бугарија од страна на Русите). Така, на пример, списанието „

Љубословие“

било печатено во Смирна (првиот број во 1842 година). Списанието „

Мирозрение“

е печатено во Виена (1850). Спи-санието „

Блгарски книжици“

е печатено во Цари-град (1857), а така е и со списанието „

Читалиште“

(1870). Списанието „

Братски труд“

,е печа-тено во Москва (1859-1860), а „

Знание“ -

во Букурешт (1875). Конечно, „

Периодичното списа-ние на Бугарското книжовно друш-тво“

е печатено во Браила во Романија (1870-1876).

Инаку, вистината за појавата на бугарскиот книжевен јазик во 19 век е сосема позната и во светот. Како доказ ќе го спомнам цита-тот од големата мултимедијална компјутерска ЦД Гролиер енци-кло-педија (САД, 1995), каде што за бугарската литература пишува:

„Бугарската литература се појавува дури во 19 век како израз на патриотските артикулации против турското ропство“. □ □

Посебен проблем на бугарските преродбеници тогаш било и декларирањето на голем број Бугари како Грци и масовното ширење на грцизмот во Бугарија. Во врска со ова пишува и веќе спомнатиот преродбеник Теохаров, кој во 1860 година пишува:

„Дури и ако □ Бугарите си го знаеле својот јазик, тие и да сакале, не можеле да пишуваат на него, бидејќи сиромаштијата и прогонот од Грците не им дозволувале да се зафатат со таква работа. Та и самите погрчени Бугари, не само што не ги поддржувале и не им помагале на ваквите луѓе, туку и ги исмевале нивните книги... Грците си ги тегнат кон себе погрчените Бугари... Не е чуд □ но што и денес □ некои Бугари се одметнуваат од својот народ и се при □ лепуваат до туѓиот грчки народ. (Периодически печат... цит. дело).

Во продолжение авторот погрчените Бугари навредливо ги наре-кува *простаци*.

И во предговорот на списанието „Љубословие“ објавено во Смирна (1842) децидно е опишана ваквата состојба, па авторот Фотинов пишува:

„Бугари, благочестиви и православни, до кога ќе спиеете во тој длабок сон на незнаење?... Ах, колку е срамно за нас! Многу народи, кои настанаа по нашиот, а кои немаа своја книжевност, се зафатија и почнаа да се просветуваат...,а бугарскиот народ спие!!!“ (Периодически печат... цит. дело).

При знаењето на сето ова, навистина се апсурдни тврдењата на денешните бугарски

пропагандисти за „илјадагодишниот карактер“ на бугарската писменост и јазик.

(Од книгата „Етногенетските разлики помеѓу Македонците и Бугарите“ од А.Донски, која можете да ја набавите на adonski@t.mk или преку фејсбук)